

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Venise, Segno della Fontana, 1567](#)[Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre VII](#)[Item Mythologia, Venise, 1567 - VI, 06 : De Circe](#)

Mythologia, Venise, 1567 - VI, 06 : De Circe

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Venise, 1567 - X \[66-67\] : De Circe](#)

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre VI

[Mythologia, Francfort, 1581 - VI, 06 : De Circe](#) est une version augmentée de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre VI

[Mythologie, Paris, 1627 - VI, 07 : De Circe](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre VI

[Mythologie, Lyon, 1612 - VI, 06 : De Circe](#) est une transformation de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la noticeÉquipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Présentation du document

PublicationVenise, Comin da Trino, 1567

ExemplaireMunich (Allemagne), Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ) , Res/4
Ant. 50

Formatin-4

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination173r°-175v°

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses [Circé](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière modification le 25/11/2024

gesque contempserit, difficillime postea à sceleribus coerceatur: cum mos, diuturnaque consuetudo natura postea fiat assuetis hominibus. Neque aliud sanè Labirynthi viarum inexplicabilis circuitio significare voluit, nisi illi, q̄ semel illegitimis se dedidisset, sine summa difficultate se explicare postea non posse ante extremum vitæ diem; aut sine summo Dædali ingeniosi admonitoris artificio. ac de Pasiphæe ita breuiter; nunc de Circe dicamus.

De Circe.

Cap. VI.

Circe, vt scripsit Hesiodus in Theogonia, Solis & Perseidis Oceani dicitur fuisse filia in his;

Ἡλίου δ' ἀκαμάτι τίκει κλυτὸ δίκαιον
Περσεΐδα, κίρκην τε, καὶ αἰγύθην βασιλῆα,
soli indefesso peperit Perseis at olim
Aetæam regem & Circen, clarissimam, natos;

Homerus tamen in libro .i. odyss. illum Solis & Perseis filiam, at non Perseidis inquit in his carminibus;

Αἰακὸς δὲ γῆρας ἀφραγῶν, ἰθάκη γαίης
ἔβρα ἰσθμὸν ἄρῃσι δὲ δὴν ἀδύμωτον,
καὶ καταγινῶτα ἰλαίφροσι αἰήτας.
Ἄρπυϊὸν ἰκονάσθην φανερὸν ἔργον ἔλαβον
Μετρίη δ' ἐκ Περσεΐδος, εὐνο δίκαιος τίκει παῖδα.

Venimus Aetææ posthæc ad licora terræ,
Hanc Circe coluisse grauis Dea dicitur, illa
Prudentis soror Aetææ fuit; ortus vterque
Semine de Solis nitidi narratur; & illis
Oceano Perse mater fuit edita magno.

Alii crediderunt Hecates, alii Aetææ fuisse filiam, at non sororem. Alii contra Alteropes & Hyperionis filiam tradiderunt, sicuti restatur Orpheus in Argonauticis: cuius miram fuisse pulchritudinem inquit, cum splendoris radii ex illius capite emicarent, vt patet ex his;

καὶ γὰρ ἱερὰν ἔχει μὲν ἀφροσύνην ἀέθρας
ἑλίην δὲ δάκτυλον, κίρκην δὲ ἰσθμὸν ἄρῃσι.
Μετρίη δ' ἑστὶν ἄρῃσι, καὶ τολομαίη ἑστὶν ἄρῃσι.
Ἄρπυϊὸν ἰκονάσθην φανερὸν ἔργον ἔλαβον
Μετρίη δ' ἐκ Περσεΐδος, εὐνο δίκαιος τίκει παῖδα.
Μετρίη δ' ἐκ Περσεΐδος, εὐνο δίκαιος τίκει παῖδα.
Μετρίη δ' ἐκ Περσεΐδος, εὐνο δίκαιος τίκει παῖδα.

Aetææ affinis, coniunctaque sanguine, Solis
Filia; quam proprio dixerunt nomine Circen.
Alteropeque parens, Hyperionque est auus. illa
Velox occurrit naui, cuncti aspicientes
Pertinuere viri: flammæque simillimus ardor
Ctinibus auratis illi affuit, igne decora
Splendebat facies. superisque simillima Diuis.

At Dionysius Milesius libro primo Argonauticorum scriptum reliquit hæc Hecates Persei & Aetææ filiã fuisse: nam Persea & Aetæam filios Solis fuisse inquit, quorum Aetæa Colchis & Mæoticis, at Perseus Tauricæ regioni im-

X x perauit,

Mythologia

peravit, duxitq; uxorem quandam ex indigenis, quæ Hecate dicebatur. Fuerunt qui dixerint Perseum è nymphea quadam indigena Hecaten viraginem suscepisse venationibus magnopere deditam, quæ prima omnium lxtiferas radices inuenit, peritissimæque fuit conficiendorum venenorum, ac medicamentorum, quæ in hospitibus experiebatur: quippe cum patrem etiam suum venenis sustulerit. Hanc primam vim aconiti obseruasse tradunt, & verbenas etiam inter veneficas herbas reperisse. Hanc ablegatam in Colchorum regionem Aeeæ patriuo nupsisse inquit, è quo nata est Circe & Medea. Verum cum Circe facta esset senior, vel matrem ipsam veneficorum peritia superauit: quippe quæ multa ab ipsa matre didicisset, pluraque ipsa experiens quotidie excogitasset. Dionysiodorus illam ætate iam matura Sarmatarum regi nupsisse inquit, quo paulo post venenis extincto ipsa regno sola potita adeo crudeliter subiectos populos tractasse dicitur, vt regno pulsa cum parua mulierum manu in Italiam fugere compulsæ sit, & in promontorio, quod ab ipsa postea Circeum dictum fuit, confederit. Alii duas fuisse Circes memorant, atque ambarum res gestas ad vnã detulerunt. Vocata fuit Aexa Circe ab Aexæ insula Phahdi fluuio propinqua in Colchica regione: quam tamen insulam nonnulli esse in freto Siculo crediderunt. Apollonius Rhodius lib. 4. Argonau. Aexam insulam in Italia apud

10 Tyrthenorum agrum esse scribit in his;

*αεραδισιαντ' ισθμω δι εδ' αλιε σθηρα κίτρον
αειραια αεραε ευφροσυνεσ υπερισυνηε,
επειδ' αλαιοε λυμια κλυται. εαδ' αρα τοιε
πορμυε εαδ' αειουε οχρηθεσβαδαι. ισθαε αλαιοε
επειδ' αλιε σθηραε κεινι εσθηραε σθηραε.*

Inde cito fluctus perlabitur uncta carina.

Ausoniae apparent Tyrthenæ litora terræ:

Aexæque petunt portus: de puppe rudentes

In litus iaciunt. hic Circeas aspiciunt, quæ

Arte comas madidas ornabat ab æquore aprica.

30

Hæc ancillas quatuor dicitur habuisse, quarum opera in conficiendis veneficiis, & in legendis herbis, herbarumq; floribus utebatur, vt scripsit Pauf. in prioribus Eliacis. at Ouid. lib. 4. Metamorph. Nereidas & Nymphas eo fungi officio scripsit his versibus;

Nereides, Nympheque simul, quæ velleræ motis

Nulla trahunt digitis, nec fila sequentia ducunt,

Gramina disponunt; sparsosq; sine ordine flores.

Secernunt calathis, variisq; coloribus herbas.

Ipsa quod hæ faciunt opus exigit, ipsa quis vsus,

Quæq; fit in folio, quæ fit concordia mistis

Non t. & aduertens pensas examinat herbas.

40

Utebatur & motacilla carne in veneficiis, sed in amatoris præcipue; quam fabulantur fuisse Suadellæ filiam; quæ cum Iouem pharmacis in sui desiderium attrahere conaretur, à Iunone in anem sui nominis mutata est: nam Lynx vocata est à Græcis. Hæc homines in varia brutorum genera vertere solita dicitur per vires collectarum herbarum; de qua ita scripsit Virg. lib. 7.

Hinc exaudiri gemitus, iræque leonum

Vincla recusantum, ac fera sub nocte rudentum:

Setigeriq;

Setigerique sues, arque in praesepibus vrsi
Sxuire, ac formæ magnorum vlulare luporum.
Quos hominum ex facie Dea srua potentibus herbis
Induerat Circe in vultus, ac terga ferarum.

Quos cibos iis daret Circe, quos in eas formas vertere cupiebat, significauit Lycophron his carm.

Πισας δὲ Δρυϊπλαστὸν οὐκ ἐπέφρασε
Δρακόντα· ἰτακώτα δὲ λήϊον, Δρυϊα,
καὶ κάρη κωσσιμωρεν; εἰς δὲ Δυσμωρε
Τύνητος ἄσαι ἐν αὐτοῖσι φερβάδι
Τίναρτα χυλῶ συμμεινυμένα στρούε
καὶ Τύμφολε θρηξίοντι ἀλλοίεθ' βλάβη
Μύλον γαστρὸν ῥίζα, καὶ κτάριε φωνίε,
Νισακρίατος στρούφαλε φαιδρεῖ Διόν.

10

Quam non ferarum figulam intuebitur
Dracæna subiget vt farinis hordea.
Fatumque vertet in feras t miselli at hi
Querentur infortunium facti sues,
Edeneque acinos vuz hara inclusi . sed hunc
Radix ab ipso subtrahet periculo
Vocata moly . liberabit hunc triceps
Nonacriates visus , & Ctarus Deus .

20

Hæc ita scripsit Quid. in libro 14.

Nec mora : misceri tosti iubet ordea grani,
Mellaque vimq; meri, cum lacte coagula passo;
Quiq; sub hac lateant furtim dulcedine succos
Adiicit : accipimus sacra data pocula dextra .

Nam cum cibos hos illis porrexisset poculo hausto ac virga quadam tacti cū quibusdam magicis verbis subito in feras vertebantur . ita Vlysis socios verfos esse scripsit Homerus in libro . odysl. cum tamen Vlysem vertere nequiuerit, qui antidotum radicem moly aduersus veneficia à Mercurio ac ceperat . Sunt enim veneficiorum remedia credita , moly, stella marinus pi scis, lapillus Iaspis, rhamnus , salix , pulicaria , aliaque multa plantarum, lapillorum, animaliumq; genera . Hæc cum Vlysse versata Agrium ac Latinum peperisse ex eo dicitur, vt in his ait Hesiod. in Theog.

30

κίρα δ' ἄλλαν θυγάτηρ Ἑσπερίων
Τίτην ἰδούσθαι ταλασίφρονι ἐν φιλίῳ
Ἄγριον, ἃ δὲ λατύνει Διὸς ἀντιότι κρείτατος τι.
Filia Solis at hinc Hyperionis edit Vlysi
Iuncta thoro Circe duo pignora . dicitur alter
Agrius, ast alium prisca dixere Latinum .

40

Habuit Telegonum etiam filium Circe ex eodem Vlyse, & Aufonem . & Caphonem, veruntamen si ridiculum est, vt ait Zez. hist. 16. chil. 5. quod cum Vlyse vnum annum versata tres filios pepererit, quanto magis abhorret à veritate vt quinque genuerit? memoriae prodidit Strabo lib. 9. Circes mortuæ sepulcrū in altera Pharmacusarum insularum, quæ non procul distans à Salamine, erectum fuisse . atq; de Circe summam hæc dicta sunt: nunc quid per hæc senserint antiqui, perquiramus . Circe Solis & Perseidis filix oceani

Mythologia

fuit filia, vel Hyperionis & Asteropes, ut aliis magis placuit, quia ex humore & calore solis omnia nascuntur. Dicitur enim Circe a miscendo, quia in generatione necesse est ut hæc, quæ vocantur elementa, misceantur, quod non nisi per motum solis fieri potest. Est enim Perseis vel Perse Oceani humor, qui vel materis vel feminæ vicem obtinet; sol artifex aut mas, qui autor est formæ in generatione rerum naturalium: quare generatio & commissio illa quæ fit in generatione naturalium corporum merito Circe, & Solis ac filis Oceani filia dicta fuit. Credita est hæc Circe esse immortalis,

- 10 quia perpetua sit elementorum inter se generatio & corruptio. Hanc crediderunt antiqui homines in diversa animalium genera commutare, quoniam ex unius corruptione nunquam eiusdem formæ aliud nascitur, sed longe ab eo diversum; putaruntque illi Aexam insulam habitasse, ob morbos & querelas animalium, quæ paulatim deficiente vi compositorum diversis molestiis afficiuntur. nam, x, x, heu, heu, significat. Hæc cum omnes reliquos homines in belluas commutarit, Vlysses tamen mutare non potuit, quia Deorum immortalium munere, quominus id pateretur, erat communitus. Quo enim pacto diuina & immortalis existens anima Dei optimi beneficio vel solis, vel vlla vi naturæ poterit corrumpi? aut quo pacto diuina ratione communita poterit in belluam commutari? possunt id quidem pati animæ comites, elementa scilicet, quæ sunt in corpore immortalis animæ annexa & coniuncta. at anima ipsa nullo pacto potest, cum diuinæ naturæ sit à Deo procreata. per hæc igitur immortalem esse animam, ut ego quidem sentio, significarunt; quamvis corpus & multis morbis, & corruptioni denique sit subiectum, cum vero Circe mistio sit, ut dictum est, in rebus naturalibus propter motum solis iure tot res per veneficia dicitur fecisse, Lunam de caelo deduxisse, stitisse flumina, arbores ac segetes aliò transulisse, quæ passim scribuntur à poetis; nam cum vapores plurimi exurgunt, quis non vidit Lunam aliquando vel ad medium mensem occultari, aliquando propter penuriam imbrium vel fontes ipsos ardescere, neque ex iis flumina defluere? atque accidit propter humoris penuriam aliquando ut ibi segetes nullæ sint, ubi fertilissimæ esse consueverunt; ibique sint vberiores, ubi nullæ fuerunt antea. neque hoc sanè vlla alia sit ratione, nisi vicissitudine naturæ, quæ nascitur à commissione elementorum, sicut illud magis aut minus fit. Atque hæc quidem sunt, quæ sub hac Circes fabula ad physicam rationem spectantia continebantur, ut ego quidem sentio; quæ tamen omnia ad Chemicam scientiam nonnulli deducere conantur, cum eius rei gratia, at non vel physice vel morum institutionis hæc ficta ab antiquis contendant. Sed ut hos prætermittam, tam ingeniosi fuerunt fabularum artifices antiqui, quæ à poetis celebratæ sunt, ut non res physicas tantum sub earum nonnulli complexi fuerint, sed etiam in vniuersam humanam vitam utilissima præcepta tradiderint. Age vero paucis ea, quæ sub hac fabula continentur, ad mores informandos spectantia percurramus. Circe solis & Perseidis filia Oceani filia fuisse dicitur, quia libido ex humore & calore fit in animalibus. Hæc cum naturalis sit titillatio ad voluptates excitans; si nobis dominetur, belluarum vitia in animis nostris imprimis, facitque cum syderum aspectu, & cum illis conspirat, quorum alia ad Venerem & ad commestationes, alia ad iram, crudelitatem, improbitatemque omnem nos alliciunt, idcirco si his supiditatibus aliquis paucis, cum fabulantur in aliquam formam belluæ à Circe

& Circe fuisse conuersum per veneficia, cum illa vel astra de coelo deducere
 possit; quoniam non sine aliqua syderum vi naturalis est in nobis, vel ad
 hanc, vel ad illam turpitudinem propensio, ad quæ facile delabimur, nisi
 nobis diuina clementia opem tulerit, neque labi patiatur, quod per munus
 Vlyssi à Mercurio datum intelligitur. pro flagitiorum igitur natura, ad quæ
 quisq; erat propensus, in varias animalium brutorum formas vertebatur, nam
 libidinosi, fures; iracundi, leones aut ursi fiebant; & reliqui eodẽ pacto. Quod
 vero harum rerum causa fabulæ fingerentur patefaciunt illa, quæ scripta sunt
 ab Homero de Vlyssæ. nam cur cum inter Phæacum delicias inseruit? cur in
 Lotophagorum regione multos socios illius gustato fructu suauissimarum ar
 borum reditus & patriæ oblitus fecit? quia multi ubi deliciarum, volupta
 tumque facultas conceditur, illam apud Euripidem Cyclopiæ ita clamantis
 sententiam semper habent in animo, si proferre pudeat;

Αὐτὸν δὲ τῶν βῶν, ἄλλοι ἴσασιν, ἑστῆσθαι

καὶ τῶν μισθῶν ἅπαντ' ἑστῆσθαι

Ἐπὶ τῶν μισθῶν, καὶ φρονεῖ τὸν ἄριστον

Ἴδω, ἴδω ἀδράστου καὶ τῶν ἄλλων,

Ἄκουε δὲ μὲν ἀδύνατον, ἴδω τῶν ἄλλων

Ἴδω, ἀδύνατον ἀδράστου βίον,

Ἄκουε ἀδύνατον, τὸν ἴσασθαι φρονεῖ ἴδω

Ἐπὶ τῶν μισθῶν

Non ulli oues mactō, nisi mihi, haud Deis,

Et dxmoni huic ventri Deorum maximo.

Hic Iupiter, lex hic diebus singulis

Bibendi, edendiq; est viris prudentibus,

Meroris & pellendi. at illi, qui vitia

Leges dedere, lugeant diu licet.

Cessabo nunquam ego mihi concedere

Iucunda, læta, dulcia.

Alii sunt ad voluptates quidem difficiles, neq; illis supra modum delectan
 tur, qui tamen siquid aduersi contigerit, continuo infringuntur, animoque
 ita sunt demisso, vt neque inter viuos quidem se interesse sentiant. Idcirco
 siqui socii Vlyssis erepti sunt voluptatibus, illi inter grauissima pericula pe
 rierunt, cum alii à Cyclope vorati sint, alii à Læstrygonibus, alii à Scylla vo
 racissimo monstro absorpti. Alii cum neque vi deliciarum, neque pericu
 lorum magnitudine victi fuissent, ob auariciam in multas difficultates se in
 truserant: cum vtrem ventorum plenum ab Aeolo inclusorum clam dormiẽ
 te Vlyssæ soluissent. alii potius ambitione, quam vel auaritia, vel omnibus
 prædictis difficultatibus erant consternandi, nisi Vlyssis prudentia fuissent
 aures omnibus obturata aduersus Sirenium cantus. Verum ad hæc omnia
 periculorum vel voluptatum genera inuictus perstricit Vlysses, eximiq; que
 constantis & fortitudinis suæ dedit experimentum. Nihil autem horum su
 perauit sine diuino consilio, quia in vtraque fortuna opus est auxilio Deorum
 immortalium, cum nulla humana sapientia satis sit ad eam recte ferendam.
 Atque vt summam dicam; per hanc fabulam significare voluerunt anti
 qui sapientem virum in vtraque fortuna oportere se moderatè gubernare,
 & ad omnes difficultates inuictum consistere, cum reliqua multitudo, tan
 quam leuissima nauis huc illuc fluctibus deseratur, & quicumque ventorum
 inconstan

10

30

30

40

inconstan-

Mythologia

inconstantia impulerit: quare mutati fuerunt in belluas Vlysis focii, cum ipse iniustus ob sapientiam, quæ verè est Dei munus, perstitit. At nunc dicatur de Medea.

De Medea.

Cap. VII.

Medea verò filia fuit Aetæ Colcorum Regis & Idyæ, sicuti testatur Hesiod. in Theogonia in his;

10

Αἰτῶν δ' αἰὲς πατρὸς ἔην Ἰδίας
αἴψα δὲ κούρη γαλακτῆρα στυγαίῳ
Γένε', ἧδ' ἰδὴ σκολῶν Ἰδίας καλλιστάτη·
ἰδίῃσι γὰρ ἴνα δὲ φέρει ἰὲ φελοῦντα
Γάλακ' ὠκεῖον ἰδὴ γυρῶν ἀφροδίτην.
 Aetæ vxorem duxit de semine clari
 Prognarus Solis natam de semine magni
 Oceani Idyam pulchram; sic fata iubebant.
 Iuncta in amore parit Medeam deinde puellam
 Præstantem forma; iunxit Venus alma maritum.

20

Fuerunt enim Aloeus & Aetæ Solis filii, è quibus cum Aetæ imperio paterno minime contentus in Colchos profectus esset, Corinthi regno paterno Buno Mercurii filio interim permisso, Idyam Oceani filiam in Cytra Colchorum ciuitate duxit, è qua Medeam & Absyrtum suscepit. Aetæ sorores Pasiphaen & Circe habuit, et, vt putarunt alii, Calypso: vt diximus. huius genus ita Cicero attingit libro 3. de natura Deorum; Quid Medea respõdebis? quæ duobus auis Sole & Oceano, Aetæ patre, matre Idyia procreata est. Quid huius Absyrti fratri, qui est apud Pacuuium Epialeus? quare & Eurip. in medea Solem patris medea patrem inquit hoc pacto;

Ἐγὼ γὰρ ἰδὴ γυρῶν πατὴρ Ἰδίας
Ἰδίας.

30

Iura per Terram, Soltmq; qui patris pater
Mei fuit.

Euphorion & Andron Teius in nauigatione Hecates filiã fuisse Medeam arbitrati sunt, at Heraclides Ponticus Neææ vnus Nereidum filiam fuisse scripsit: Quid tamen in Epistola Helena: Ipsæ filiam illam scribit, sororèq; habuisse Chalciopen, vt est in his;

Non erat aetæes, ad quem despecta veniret,
 Non Ipsa parens, Chalciopenq; soror.

40

Apollon. lib. 3. Argonaut. Medeam vocauit ipsam etiam Aetæam, vel quia Circes artibus vteretur, vel quia pernitiõsa extiterit compluribus. Fama est enim illam Iasonis amore captam patrem & patriam & regnum prodidisse: Nam cum Iason cum lectissima Thessalorum manu Pelix iussu in Colchos nauigasset ad aureum vellus capiendum, periculorum magnitudinem verita Medea, ne iis Iason obrueretur, fecit data sibi fide quod eam vxorem duceret, vt per magicas artes vim periculorum Iason nullo negotio superauerit, & aureum vellus tutò auferendum acceperit. Mox cum frater Absyrtus illam insequeretur, fertur illum comprehensum iuxta Absyrtides insulas ne casse, vt ait Str. lib. 7. Alii tamen dicunt, inter quos fuit Acusilaus, Medea fratrem secum abduxisse, & cum iniret pater persequens eum discerpisse, atque